

Ajoneuvoalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

	2022	2023	2022	2023
Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	koko tutkinto	koko tutkinto	tutkinnon osat	tutkinnon osat
Ajoneuvoalan perustutkinto	1674	1624	16188	17705
Ajoneuvoalan osaamisala	1414	1397		
Myyntin osaamisala	30	46		
Vauriokorjauksen osaamisala	172	168		
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	326	232	1752	1463
Myyntin ja asiakaspalvelun osaamisala	26	52		
Vauriokorjauksen osaamisala	14	10		
Korjaamopalvelun osaamisala		117		
Rengaspalvelun osaamisala		2		
Työnjohdon osaamisala	3	44		
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	60	56	267	307
Ajoneuvoalan esimiestyön osaamisala	18	15		
Korjaamopalvelun osaamisala	32	26		
Vauriokorjauksen osaamisala	6	14		
Myyntin ja asiakaspalvelun osaamisala	1	1		
Ei tietoa	3			
Yhteensä	2060	2163	18207	19475

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrrien kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	koko tutkinto		muutos %
	2022	2023	
Ajoneuvoalan perustutkinto	1674	1624	-3 %
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	326	232	-29 %
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	60	56	-7 %

	tutkinnon osat	
--	----------------	--

Tutkinnon osien suoritukset	2022	2023	muutos %
Ajoneuvoalan perustutkinto	16188	17705	9 %
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	1752	1463	-16,5 %
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	267	307	15 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto tutkinnon osittain

Opiskelun tavoitteena koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Ajoneuvoalan perustutkinto	16188	16866	4 %
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	1752	1370	-22 %
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	267	271	1,5 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Ajoneuvoalan perustutkinto	741	839	13 %
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	89	93	4,5 %
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	52	36	-31 %

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Ajoneuvoalan perustutkintojen osalta tutkintojen suoritusmäärät ovat laskeneet hiukan (-3 %). Tutkinnon osien osalta kasvua on lähes 10 prosenttia (9 %). Tutkinnon osien määrissä vaikuttaa osittain sähkötyöturvallisuuden suorittaminen tutkinnon perusteissa. Miten nuoret saadaan työssäoppimisiin? Koulutuksen järjestäjien määrät tutkintojen osalta ovat pienentyneet. Ajoneuvoalan perustutkintojen järjestämislupia on 55 ja kahtena vuotena aktiivisia koulutuksen järjestäjiä ajoneuvoalan perustutkintojen osalta on ollut 51.

Ajoneuvoalan ammattitutkinnon koulutuksen järjestäjiä on 33. Aktiivisia koulutuksen järjestäjiä vuonna 2023 oli 17. Ajoneuvoalan ammattitutkintojen suoritukset vaihtelevat vuosittain opiskelijoiden "keräilyn" takia. Milloin saadaan ryhmät täyteen? Ammattitutkinnon suorittajien aktiivisuus vaikuttaa ja kesto on hyvin yksilöllistä.

Ajoneuvoalan erikoisammattitutkintojen suoritusmäärät olivat pienemmät edelliseen vuoteen verrattuna. Aktiivisia koulutuksen järjestäjiä on vain puolella luvan saanneilla. Suoritusmäärät riippuvat paljolti siitä, milloin koulutukset ovat alkaneet. Näyttöjen järjestäminen ovat isoissa töissä usein hankalaa sopivien töiden osalta. Yleisesti ajoneuvoalan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämiseen riippuu koulutusten markkinointi alalla. Toiseksi suurin syy on, että merkkiorganisaatioiden omat koulutusputket ovat uusien teknologioiden myötä kasvaneet. Resurssien käyttö tulee haasteeksi niin työpaikoilla kuin itse oppilaitoksissa.

Muutokset suoritusmäärissä sekä tutkinnot tai tutkintojen osaamisalat, joiden suorituksia on marginaalisesti

Ajoneuvoalan ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen osalta tulee käydä keskustelua koulutuksen järjestäjien sekä yritysten kanssa. Tarve näille tutkinnoille on suuri, mutta miten näiden tarve ja toteutus saada korjattua. Tarkoittaa merkkiorganisaatioiden ja koulutuksen järjestäjien yhteistä pohdintaa alueen laadullisista ja määrällisistä tarpeista.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät *

Tutkinto	Järjestämisluvat 2022	Järjestämisluvat 2023	Aktiiviset järjestäjät 2022	Aktiiviset järjestäjät 2023
Ajoneuvoalan perustutkinto	55	55	51	52
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	33	33	23	17
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	20	20	10	10
EI SISÄLLÄ SIIRTYMÄAJALLA OLEVIA TUTKINTOJA				

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Ajoneuvoalan ammattitutkintojen järjestäjien määrä vähentynyt, muut pysyneet suhteellisen samassa tasossa. Tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen tai tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä. Kainuussa järjestetään ajoneuvoalan ammattitutkinnon osista lähes puolet ja kahdessa seuraavaksi suurimmassa suoritettiin yli 10 prosenttia kokonaismäärästä (70 % tutkinnon osien määrästä kolmella suurimmalla oppilaitoksella).

Ajoneuvoalan erikoisammattitutkintoa on Pirkanmaalla koulutuksen järjestänyt 42 % tutkinnoin osista. Ja seuraavaksi 3 suurinta järjestänyt 41 % tutkinnon osista (83 % tutkinnon osien määrästä neljällä suurimmalla oppilaitoksella). Ajoneuvoalan perustutkinnot jakautuvat selkeästi tasaisemmin oppilaitosten välillä. Suurimmalla tutkinnon järjestäjällä on 8 % osuus tutkinnoista.

Ajoneuvoalan ammattitutkinto jakautuu koko Suomen alueelle, mutta ruotsinkielistä koulutusta ei järjestetä. Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto jakautuu koko Suomen alueelle, mutta ruotsinkielistä koulutusta ei järjestetä. Ajoneuvoalan perustutkinto jakautuu laajasti koko Suomen alueelle, josta ruotsinkielistä koulutusta järjestetään kuudessa oppilaitoksessa. Ruotsinkieliset tutkinnonjärjestäjät sijaitsevat rannikon ruotsinkielisillä paikkakunnilla sekä Porvoossa. Ajoneuvoalan ammattitutkintojen järjestäjien väheneminen on huolestuttavaa. Ammattitutkintojen järjestäjien määrän väheneminen ei ole korreloinut Ajoneuvoalan erikoisammatti- tai perustutkintojen järjestäjien määrässä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Ajoneuvoalan perustutkinto	7107 (42 %)	2358 (14 %)	740 (4 %)	6724 (40 %)
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	1297 (70 %)	57 (3 %)	42 (3 %)	445 (24 %)
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	158 (49,5 %)	1 (0,3 %)	0	160 (50 %)

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Ajoneuvoalan perustutkinto	8292 (47 %)	1875 (11 %)	882 (5 %)	6656 (38 %)
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	1312 (90 %)	49 (3 %)	0	109 (7 %)
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	216 (70 %)	2 (0,65 %)	10 (3 %)	79 (26 %)

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022 ja 2023*

Tutkinto	opettaja ja työelämän edustaja 2022	opettaja ja työelämän edustaja 2023	ei tietoa 2022	ei tietoa 2023
Ajoneuvoalan perustutkinto	7671 (45 %)	8813 (49 %)	6075 (36 %)	6168 (35 %)
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	1408 (76,5 %)	1316 (90 %)	299 (16 %)	17 (1 %)
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	221 (69 %)	256 (83 %)	87 (27 %)	5 (2 %)

*luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päätökysely)

Tutkinto	keskiarvo näyttö 2022	keskiarvo näyttö 2023	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2022	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2023
Ajoneuvoalan perustutkinto	4,3	4,3	4,0	4,1
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	4,6	4,7	4,3	4,4
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	4,6	4,8	4,4	4,4

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Ajoneuvoalan perustutkinto	4,0	4,1
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	4,2	4,1
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	4,7	4,4

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Ajoneuvoalan perustutkinto	4,1	4,1
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	4,2	4,0
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	4,2	4,5

* Arviointiasteikko 1-5

Pohdintoja

Opiskelija- ja työelämäpalautteet

Työelämäpalautteet työpaikkaohjaajakyselyn palautteista ammattitutkintojen osalta keskiarvo on 4,0. Keskiarvo on laskenut edellisestä ja lisäksi mielenkiintoista on, että se on jo alle perustutkinnon keskiarvon. Erikoisammattitutkintojen keskiarvo on 4,5. Perustutkintojen osalta keskiarvo on 4,1. Tutkintojen osalta ei ole nähtävissä käytännön eroa arvioissa. Työpaikkaohjaajien kyselyn pohjalta on vaikea tehdä mitään johtopäätöksiä ja osan eroista saattaa selittää vastausmäärien suuri volyymiero. Yksittäiset vastaukset saattavat vaikuttaa enemmän keskiarvoon. Työelämäpalautteen työpaikkakyselyn palautteista ammattitutkintojen osalta keskiarvo on 4,1. Erikoisammattitutkintojen osalta keskiarvo on 4,4. Perustutkintojen osalta keskiarvo on 4,1. Työpaikkakyselyn pohjalta ei ole tehtävissä merkittäviä päätelmiä. Tiedonkulun parantamisen tarve näkyy erityisesti perustutkintojen vastauksissa, mutta vastauksista voidaan päätellä, että se on yksi keskeinen kehityskohde kaikissa tutkinnoissa. Opiskelijapalautteesta on vaikea saada käsitystä valinnaisuuden toteutumisesta.

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen

Suurin osa tutkintojen näytöistä suoritetaan työpaikalla. Ajoneuvoalan perustutkinnossa työpaikalla suoritettujen tutkintojen määrä on kasvanut vuodesta 2022 (muutos +4,85 prosenttiyksikköä) ja ajoneuvoalan ammattitutkinnon näytöistä työpaikkanäyttöjen kasvu on ollut vielä voimakkaampaa (muutos +19,23 prosenttiyksikköä). Huomionarvoista on, että kaikkien näyttöjen osalta näyttöpaikasta ei ole tietoa 35 % tapauksista. Tämä korostuu erityisesti ajoneuvoalan perustutkintojen osalta, joissa näyttöpaikasta ei ole tietoa 38 prosentissa. Tietojen puuttuminen johtuu useissa tapauksissa järjestelmähaasteista.

Kaksikantaisuuden toteutuminen

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuus toteutuu hyvin erityisesti ajoneuvoalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa, joissa arviointiin on osallistunut sekä opettaja että työelämän edustaja valtaosassa näytöistä (v. 2023 ajoneuvoalan ammattitutkinto 90 % ja ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto 83 %). Ajoneuvoalan perustutkinnossa kaksikantaisuus toteutuu noin puolessa näytöistä (v. 2023 49 %). Kaksikantaisuuden toteutumisesta ei ole tietoa noin kolmasosassa näytöistä ajoneuvoalan perustutkinnossa (v. 2023 35 %). Verrattuna vuoteen 2022 kaksikantaisuus on toteutunut paremmin kaikissa tutkinnoissa. Erityisesti ajoneuvoalan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta kehityssuunta on ollut erityisen positiivinen.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Koulutuksen järjestäjillä on pääsääntöisesti hyvät työelämäyhteydet ja näytöt suoritetaan vierailukäyntien perusteella työpaikoilla. Tilastojen mukaan ajoneuvoalalla kaikista näytöistä suoritetaan työpaikoilla (50 %). Todellisuudessa lukuun pitää huomioida ainakin osa näytöistä, joiden suorituspaikan tiedot puuttuvat (35 %).

Perustelut oppilaitoksissa järjestettäville näytöille

Oppilaitoksissa suoritettavien näyttöjen osuus näytöistä on perustutkinnossa 11 %, ammattitutkinnoissa 3 % ja erikoisammattitutkinnoissa 0,65 %. Kaikkia näytön osia ei jokaisessa työharjoittelupaikassa ole mahdollista toteuttaa. Harjoittelupaikat eivät aina ole riittävän monipuolisia ja laaja-alaisia näytöille, jolloin näyttö toteutuisi

vain osittain. Lisäksi näyttöjen vaativuutta pelätään. Niitä ei välttämättä haluta suorittaa asiakastöinä, ja näyttötyö vie aikaa. Niissä oppilaitoksissa, joissa tehdään asiakastöitä, voidaan myös näyttö yleensä järjestää. Tutkinnon perusteissa tulisi olla paremmin selitettynä, milloin oppilaitosnäyttö voidaan järjestää, vaikka parempi vaihtoehto oppilaitosnäytölle olisi työpaikalla tehdyn näytön täydentäminen oppilaitoksessa, mikäli ammattitaitovaatimukset eivät täyty.

Yleistyksen oikaisupyyntöistä

Oikaisupyyntöissä opiskelija kokee yleensä tullessa kohdelluksi väärin tai epäoikeudenmukaisesti. Ajoneuvoalan työelämätoimikunnalla on kaiken kaikkiaan ollut hyvin vähän oikaisupyyntöjä käsiteltävänä.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien suhteenkin esiintyy vaihtelua. Tahtotilanne on kuitenkin se, että toteuttamissuunnitelmien tulisi olla ajan tasalla ja realistisia.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Henkilökohtaistaminen toteutuu kuten monissa muissakin kohdin, vaihtelevasti. Mutta koska opiskelijat ovat yksilöitä, tulisi henkilökohtaistamisen olla lopputulokseltaan tasalaatuista kaikkien kohdalla. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla se tarkoittaa yksityiskohtaisempaa ohjeistusta.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Järjestäjien toiminnassa laadun varmistamiseen ei kaikilla oppilaitoksilla ole kirjattua toimintaohjetta tai toimintatapaa. Laadun varmistamiseksi pitää olla selkeät kirjatut prosessit, joiden avulla pystytään sekä seuraamaan että varmistamaan laatua.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Kielten ja niistä etenkin englannin kielen osaaminen on nykyaikaisessa työelämässä ehdoton vaatimus. Korjaus- ja huolto-ohjeet sekä testauslaitteet eivät välttämättä ole suomennettuja tai suomennus teknisine termeineen ei ole helposti ymmärrettävää suomea. Lisäksi esimerkiksi autosähkötoimissa pitää ymmärtää sähköopinperusteet pystyäkseen ymmärtämään prosessin.

Tutkintojen perusteiden ja tutkintorakenteen toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Tutkinnon perusteet lähtökohtaisesti ovat oikean suuntaiset, mutta painotuksessa on tarvetta huomioida enemmän työelämän tarpeita. Päähaaste näyttäisi liittyvän tutkintojen vaativuuteen eli perusteita tarkasti noudattaen on vaikea saavuttaa kaikkia asetettuja ammattitaitovaatimuksia. Kun vertaillaan ajoneuvoalan ammattitutkintoja (AT, EAT) ja perustutkintoa on pääteltävissä, että tiedonkulku ja yhteistyö työelämän kanssa on haaste. Tietoisuus mahdollisuuksista ja osaamistarpeista välittyy paremmin ammattitutkinnoissa, kun tutkinnon suorittaja on itse paremmin tietoinen asioista ja oppiminen painottuu muutenkin enemmän työelämään.

Koulutuksen järjestäjien edustajat ovat vierailukäyntien yhteydessä olleet tyytyväisiä uusien tutkinnon perusteiden sisältöön ja kokeneet ne toimiviksi. Työelämän edustajilta palautetta on tullut toistaiseksi vähäisesti, mikä todennäköisesti johtuu siitä, ettei uusien perusteiden mukaisia opiskelijoita ole välttämättä vielä ollut työssä oppimassa. Tutkinnon perusteiden sisällöissä on edelleenkin jonkin verran asioita, joita ei nähdä niin tarpeelliseksi työelämän prosesseihin verrattuna. Muun muassa vauriokorjaukseen liittyen on paljon päällekkäisyyttä maalareiden ja peltiseppiä koulutuksessa.

Tilanne koetaan kuitenkin paremmaksi kuin vanhoilla tutkinnon perusteilla, koska uudet tutkinnon perusteet mahdollistavat laajemman kattavuuden erityyppisissä autoalan yrityksissä. Sekä koulutuksen järjestäjän, että työelämän kannalta on myös hyvä, että tutkinnon osat ovat pienempiä kokonaisuuksia kuin vanhassa (vertaa yksi tutkinnon osa oli 45 osp). Eli uudet tutkinnon osat noudattavat työprosesseja paremmin. Uudet ajoneuvoalan tutkinnon perusteet korostaa valinnaisuutta erityisesti opintojen loppuvaiheessa ja siihen on vasta opiskelijat siirtymässä (aloitusvuosi 2022).